

O întâlnire cu Mihail Sebastian*

„Subiectul mi se pare familiar dar tocmai de aia mă intimidază”.
(Dintr-o scrisoare a lui Mihail Sebastian către Camil Petrescu)

După cum, spre surprinderea unora, Flaubert declarase: "Doamna Bovary sunt eu", pot mărturisii – spre surprinderea altora – că întâlnirile cu Miroiu, Andronic sau Ștefan Valeriu au fost pentru mine reîntâlniri cu "personajul" profesorului Mihail Sebastian, fiecare dintre acești eroi ai săi reamintindu-mi-l, într-un fel sau altul, pe autor.

Eramelev în primul an de liceu. "Războiul Sfânt" continua să facă victime. Linia frontului se apropia vertiginos de granițele noastre reale sau iluzorii. Printre dascălii încrunțați, nu atât dintr-o exagerată severitate, cât dintr-o firească îngrijorare, amestec de nesiguranță și umilință, printre ecuații și fascinante necunoscute, sandvișul cu marmeladă întinsă cu economie pe două felii groase de pâine neagră, formule chimice, cozi la gaz, printre bombardamente, lipsuri și camuflaj, din când în când se strecura în clasă – parcă stânjenită de catalog – o prezență neobișnuită: un domn ușor distant, îmbrăcat elegant (dar nu ostentativ), arborând un zâmbet imperceptibil.

Un zâmbet indulgent, superior, detașat sau poate – cine știe – resemnat. În spatele acestui zâmbet părea că se ascunde ceva sau altcineva. Ce anume? Cine anume? Nu știam.

Bărbatul care intra în clasă, incurcat de catalog, constituia pentru noi o personalitate fascinantă, învăluită într-un soi de mister (ca domnul de la Civitavecchia). Aflasem despre el că ar fi scriitor. Atât! Dar ce anume scrisese, nu știam. Nu știam nici măcar că profesorul de limba franceză (domnul Beno), un tânăr simpatic, cu părul ondulat, care semnase cu câțiva ani în urmă un articol despre Proust în "Cuvântul", sub pseudonimul P.H. Pralea, este fratele său.

Îmi amintesc că într-o dimineață însorită, vestind o primăvară timpurie, "misteriosul" profesor de limba română a intrat în clasă, a lăsat catalogul pe catedră și a deschis larg ferestrele. În clipa aceea, cu toții am simțit că scăpasem de un posibil extemporal. (Avea obiceiul să dea extemporale dese, în care ne pune să povestim tot felul de întâmplări, mai mult sau mai puțin obișnuite, legate de existența noastră de zi cu zi.)

Un elev mai îndrăzneț, simțind că acum e momentul să-l punem și noi în încurcătură, l-a rugat să ne spună o poveste.

El a ridicat stânjenit din umeri... clasa a insistat... și, după câteva clipe de tăcere, cel care ne mai alinta uneori spunându-ne "Sunteți o adunătură de zurbagii" începu să intre în joc, să născocoască.

Am rămas cu impresia că improviza, deoarece nu-mi amintesc să mai fi auzit sau să fi citit vreodată o poveste asemănătoare.

Era vorba de o prințesă, foarte nefericită din pricină că se născuse în ultimele ceasuri ale iernii, într-un an în care acest anotimp al înghețului se prelungește, nu se știe de ce, mai mult decât de obicei. Se născuse într-o zi oarecum de prisos, o zi inventată parcă anume pentru a întârzia cu orice preț venirea calendaristică a primăverii. Ea se născuse într-un an bisect, chiar în ziua de 29 februarie! De aceea nu putea sărbători dezghețul, redeșteptarea la viață a naturii, intrarea ființei sale în primăvară decât din patru în patru ani, când își serba ziua de naștere. De aceea avea sentimentul confuz că nu pășește în ritm cu timpul său. Pentru ea, anul devenea de patru ori mai lung decât pentru ceilalți, având 1 461 de zile (265 x 4 + 1), în care 1 reprezenta ziua ei de naștere, 29 februarie. Așa încât, atunci când fratele său mai mic, născut în urma ei cu câțiva ani, împlinise douăzeci de primăveri, ei, care era cu patru ani mai în vârstă, nu i se recunoșteau decât șase ani, era îmbrăcată ca o fetiță, purta funde în păr și era îmboldită să se joace în continuare cu păpușile, deși de mult nu mai simțea nici o atracție pentru astfel de "jocuri". Ea intuia că prezentul îi e împotrivă, iar viitorul, lipsit de speranță, căci în ziua când i se va recunoaște vârsta de acum a fratelui său, îngăduindu-i-se să-și aleagă un mire, ea va fi de fapt de vârsta străbunicii sale, trecută de optzeci de ani, sau, cine știe, doar o legendă.

Nu îmi mai amintesc cum se termina această ciudată poveste; poate că un sunet de clopot, vestind recreația, i-a întrerupt firul, dar realizez abia acum că anul 1944 a fost un an bisect, iar pentru Sebastian prelungirea cu încă o zi a IERNII care se apropia de sfârșit căpăta proporții de coșmar.

Valeriu Moisescu

* Fragment dintr-o comunicare ce urma să fie ținută la Muzeul Literaturii Române, "Rotonda Scriitorilor", în ziua de 13 noiembrie 1987, cu ocazia comemorării a 80 de ani de la nașterea lui Mihail Sebastian.